

Aanbevelingen CNV Internationaal

Reactie op de Afrikastrategie van het
ministerie van Buitenlandse Zaken

Aanbevelingen (klikbaar)

1. Sociale dialoog: Het poldermodel als exportproduct

- Zorg dat de private sector investeert in sociale dialoog
- Zorg dat Nederland het maatschappelijk middenveld blijft betrekken voor een gelijkwaardige relatie
- Heb oog voor de positie van vrouwen op het werk

2. Jongerenwerkgelegenheid

- Zorg dat Nederlandse bedrijven die ondernemen in Afrika gestimuleerd worden om via stages en traineeships Afrikaanse jongeren verder op te leiden.
- Zorg dat arbeidsrechten onderdeel zijn van ondernemersprogramma's gericht op jongeren

3. "Afrika verwacht van Europa een rechtvaardige klimaattransitie"

- What's in it for them: zorg voor waardedoelvoeging in Afrikaanse ketens
- Zet in op Just Energy partnerschappen voor een echte win-win-relatie

Afrika als gelijkwaardige economische partner

Reactie CNV Internationaal op de Afrikastrategie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken

Met zijn eerste geïntegreerde Afrikastrategie wil het kabinet gelijkwaardige economische ontwikkeling stimuleren, armoede verminderen en mensenrechten verbeteren. CNV Internationaal steunt de ambitie van het kabinet om de samenwerking meer op basis van gelijkwaardigheid vorm te geven. CNV Internationaal werkt al meer dan 50 jaar op een gelijkwaardige voet samen met onze vakbondspartners in Afrikaanse landen, momenteel in Niger, Mali, Tunesië, Benin, Ivoorkust, Senegal en Zuid-Afrika. We ondersteunen hen met capaciteitsontwikkeling, leiderschapstrainingen en sociale dialoog met bedrijven en de overheid. Dit doen wij in de traditie van het Nederlandse poldermodel: in dialoog treden om er samen uit te komen. **Het belang dat aan gelijkwaardigheid wordt gehecht in de Afrikastrategie, past dus bij de kern van de internationale solidariteit van het werk van vakbonden.**

Het is goed dat deze Afrikastrategie er nu is en dat er een actieagenda aan verbonden is. **Helaas zijn er nog geen indicatoren aan het actieplan verbonden. Dat maakt het lastig om voortgang op de gelijkwaardige relatie inzichtelijk te maken.** Een goede praktische vervolgstap zou ook zijn om de Afrikastrategie in het Frans beschikbaar te stellen. Zo kan ook het Afrikaanse maatschappelijk middenveld in West en Noord-Afrika reageren en aangeven welke belangen en behoeftes zij hebben.

In deze reactie op de Afrikastrategie geeft CNV Internationaal aan hoe deze gelijkwaardigheid beter verankerd zou kunnen worden in de Afrikastrategie, specifiek op het gebied van sociale dialoog, jongerenwerkgelegenheid en grondstoffen. Want inderdaad: "Alleen als onze daden stroken met onze woorden kunnen we een betrouwbare en geloofwaardige partner zijn en blijven voor Afrika."

"Ik wil dat werknemers die rijkdom produceren voor het land, zelf ook profiteren van die rijkdom."

Noel Chadaré,
leider vakbond COSI Benin

1. Sociale dialoog: Het poldermodel als exportproduct

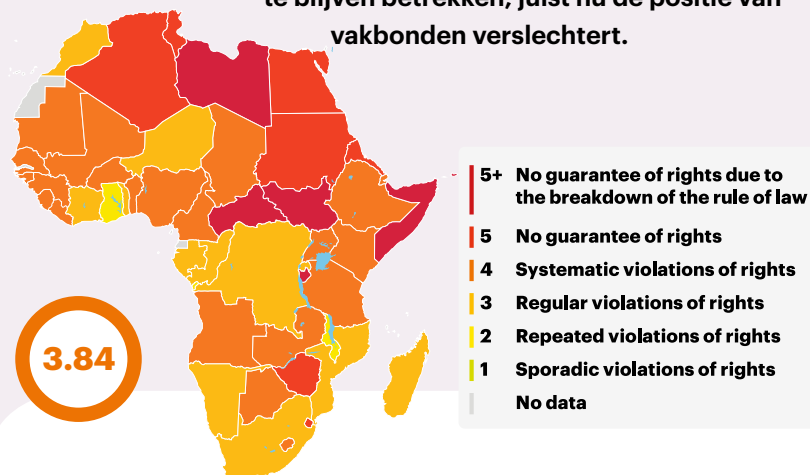
Aanbeveling 1: Zorg dat de private sector investeert in sociale dialoog

Een van de gedeelde belangen uit de Afrikastrategie is economische groei. “Hiervoor is de Nederlandse en Afrikaanse private sector onmisbaar. Als banenmotor en als producent van welvaart.” **Het bevorderen van economische groei kan niet los worden gezien van het bevorderen van fatsoenlijk werk.** Ook SDG8 verbindt inclusieve groei met eerlijk werk. Alleen dan bereik je de win-win-situatie waar Nederland naar op zoek is. De private sector moet daarom inzetten op eerlijke banen en goed werk door sociale dialoog, met expliciete aandacht voor de positie van jongeren en vrouwen.

Ook de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen besteden expliciet aandacht aan het betrekken van stakeholders, zoals vakbonden. Deze OESO-richtlijnen staan nu nog niet centraal in de Afrikastrategie, terwijl de Tweede Kamer daar via een motie wel om had verzocht. **In de korte termijnactiepunten staat dat Nederlandse bedrijven in Afrika de OESO-richtlijnen toepassen. Het is belangrijk aan te geven hoe Nederland dit zal monitoren zodat voortgang op IMVO meetbaar is.**

Aanbeveling 2: Zorg dat Nederland het maatschappelijk middenveld blijft betrekken voor een gelijkwaardige relatie

Nederland wil met de Afrikastrategie structureel investeren in de relatie met Afrikaanse landen en partners. Ons land streeft ernaar gelijkwaardigheid verder in te vullen, bijvoorbeeld door politieke consultaties, wederzijdse bezoeken en gelijkwaardige dialoog. Het is cruciaal dat maatschappelijke organisaties en vakbonden hieraan deelnemen. Hun positie in Afrika staat onder druk. Uit de jaarlijkse *Global Rights Index 2022 van de internationale vakbondsorganisatie ITUC* blijkt dat 95% van de landen in Afrika het stakingsrecht schond. In 93% werd de ruimte voor collectieve onderhandelingen beperkt. Lid zijn van een vakbond is gevaarlijk in Afrika: in 13 landen kregen werkenden die actief waren voor een vakbond te maken met geweld en in Eswatini, Lesotho en Zuid-Afrika werden werknemers vermoord. De leider van onze vakbondspartner in Niger werd in 2020 een half jaar opgesloten in een strafkamp, na deelname aan een vreedzaam protest. Via het Vakbondsmedefinancieringsprogramma investeert het ministerie in sociale dialoog in Afrika. **Het is belangrijk dat Nederland ook bedrijven oproept het maatschappelijk middenveld te blijven betrekken, juist nu de positie van vakbonden verslechtert.**

Bron: ITUC GRI - Africa (globalrightsindex.org), ITUC GRI - Media (globalrightsindex.org)

Aanbeveling 3: Heb oog voor de positie van vrouwen op het werk

Nederland wil de inzichten van lokaal betrokkenen een groter gewicht geven bij het vaststellen van de oorzaken en het formuleren van antwoorden op structurele armoede. **Financiering en besluiten gebeuren voortaan meer vanuit de Afrikaanse partners.** Hierbij is expliciet genoemd dat jongeren worden betrokken in beleid en uitvoering. **Het is belangrijk om ook hier vrouwen niet te vergeten, die net als veel jongeren vaak in de informele sector werken.** Vakbonden steunen en organiseren vrouwen om hun arbeidspositie te versterken. Dat gebeurt onder andere door trainingen in vrouwelijk leiderschap, met name in de informele economie- en de landbouwsector. Daarnaast ondersteunen vakbonden vrouwen bij onderhandelingen over betere arbeidsomstandigheden en ook bij de aanpak van misstanden op het werk. Zo openden onze partnervakbonden in Benin en Niger met steun van CNV Internationaal een gratis telefoonlijn en helpdesk speciaal om vrouwen te helpen die kampen met geweld en (seksuele) intimidatie op het werk.

2. Jongerenwerkgelegenheid

Aanbeveling 4: Zorg dat Nederlandse bedrijven die ondernemen in Afrika gestimuleerd worden om via stages en traineeships Afrikaanse jongeren verder op te leiden.

In 2050 woont de helft van alle jongeren wereldwijd in Afrika. Deze snelgroeiende en jonge bevolking kan zorgen voor een grote welvaartssprong. Immers, fatsoenlijke banen met leefbare lonen zorgen voor ontwikkeling. Helaas sluit het onderwijssysteem in veel Afrikaanse landen onvoldoende aan bij de behoeften van bedrijven. Door de schuldenproblematiek bij overheden blijft vernieuwing van publieke diensten als onderwijs uit. Hierdoor blijven veel jongeren werkloos.

Het is daarom extra belangrijk dat Nederlandse bedrijven investeren in goede stages en traineeships, waardoor jongeren een betere aansluiting hebben op de arbeidsmarkt.

Nederlandse bedrijven die ondernemen in Afrika moeten gestimuleerd worden om expliciet te kijken naar hun stages en traineeships voor deze jongeren. Er zijn meer studenten dan stagemogelijkheden. Deze bedrijven kunnen ook via beurzen verleid worden stages te faciliteren in bijv. Europa. Daardoor komen jongeren in aanraking met geavanceerde technologie, dat vergroot hun inzetbaarheid in eigen land. Ook bij de ILO pleiten we met onze vakbondspartners uit Senegal, Benin en Niger voor goede stages, met een eerlijke vergoeding en perspectief op een echte baan.

Vakbonden kunnen jongeren helpen om de stap te zetten naar formeel werk en pleiten voor verbetering van hun arbeidsrechten. Zo geeft vakbond COSI in Benin jongeren trainingen om een goed CV op te stellen, een sollicitatiegesprek te voeren en te onderhandelen over arbeidsvoorwaarden. Het “espace travail” van de vakbond speelt een sleutelrol door vacatures en werkzoekende jongeren bij elkaar te brengen. De meeste werkgelegenheid voor jongeren is nu in de informele sector. In landen als Benin, Mali en Ivoorkust heeft slechts 10 procent van de bevolking een formele baan. Voor vrouwen geldt dat percentage zelfs voor heel Afrika.¹ Onze vakbondspartners komen op voor de belangen van jongeren en vrouwen in kwetsbare posities. **Het is belangrijk dat de jongeren in de informele sector niet buiten beeld vallen als het Nederlandse beleid zich voornamelijk op bedrijven richt.**

Aanbeveling 5: Zorg dat arbeidsrechten onderdeel zijn van ondernemerschapsprogramma's gericht op jongeren

Nederland investeert in programma's die jongeren begeleiden in ondernemerschap. **De jongeren die deelnemen aan deze programma's moeten goed geïnformeerd worden over hun rechten**, zoals het recht om je aan te sluiten bij een vakbond. Zo zorgen we dat we ook de stem van jongeren horen die een inkomen verdienen in de informele sector.

Bouli Adamou Idé (partnervakbond CNT Niger):
“Investeer in kwaliteitsonderwijs, zorg dat jongeren de middelen hebben om te investeren in hun opleiding en het vergroten van hun zelfbewustzijn. Kijk bij financiering van projecten expliciet naar projecten waarin jongeren een rol spelen, en betrek hierbij verschillende groepen jongeren: jongeren uit de stad en platteland, jongeren werkzaam in de formele en informele sector. Zorg dat beleidsmakers deze jongeren in hun achterhoofd hebben als zij nieuw beleid maken en dat zij de rechten van jongeren respecteren. “C'est ainsi que vous allez construire de véritables dirigeants de demain”, oftewel: “Op deze manier versterk je de echte leiders van de toekomst.”

¹ www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_744700.pdf

3. “Afrika verwacht van Europa een rechtvaardige klimaattransitie”

Wereldwijd heerst er een roep om kritieke grondstoffen die nodig zijn voor de energietransitie. Van onze vakbondspartners horen wij dat **mijnwerkers in de formele mijnbouw te vaak slachtoffer zijn van die gestegen behoefte op kritieke grondstoffen**. Zij werken onder onveilige en ongezonde werkomstandigheden en korte contracten om deze grondstoffen uit de grond te halen, met beperkte vrijheid om je bij een vakbond aan te sluiten. Mijnbouw in Afrika is vaak informeel, waardoor de **toeleveringsketens niet transparant zijn**. Dat maakt het moeilijk bedrijven aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. De **nieuwe resolutie** over just transition van de ILO biedt bedrijven en overheden richting om te werken aan een rechtvaardige klimaattransitie.

Aanbeveling 6: What's in it for them: zorg voor waarden toevoeging in Afrikaanse ketens

Nederland heeft de kans om landen te steunen die waarde willen toevoegen in hun eigen keten. Enerzijds vergroot dit de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid in Afrika. Anderzijds geeft dit Europa betere toegang tot kritieke grondstoffen.

Door direct uit Afrika te importeren, vermijden we immers de omweg via China. We zien dat ook Afrikaanse landen inzetten op waardecreatie. Zo heeft **Zimbabwe eind 2022 producenten en handelaren verboden om nog langer onbewerkt lithium te exporteren**. De Zimbabwaanse overheid wil waarde toevoegen aan de grondstoffen door accu's en batterijen binnen de eigen landgrenzen te produceren. **Landen moeten daarom worden ondersteund bij verduurzaming van de winning, verwerking en handel van kritieke grondstoffen**. Afrika alleen gebruiken om in onze behoefte aan grondstoffen te voorzien, kan de indruk van neokolonialisme versterken.

Aanbeveling 7: Zet in op Just Energy partnerschappen voor een echte win-win-relatie

Nederland zou moeten inzetten op just energy transition-partnerschappen, en zo investeren in eerlijk werk en duurzame grondstoffen- en waardeketens. Duurzame handelsketens vereisen transparantie. Op dit moment ontbreekt vaak informatie over de herkomst van metalen, waardoor bedrijven niet aansprakelijk kunnen worden gehouden. In deze partnerschappen moet sociale dialoog in de keten gewaarborgd zijn. Eerlijk werk is een kernelement van de rechtvaardige klimaattransitie. Nederlandse bedrijven hebben de verantwoordelijkheid om de arbeidsrechtenrisico's in hun waardeketens te monitoren. Vakbonden kunnen hierbij helpen door **Labour observatories** op te zetten.

Multi-stakeholdersamenwerkingen zorgen voor betere samenwerkingen van partners in de handelsketens. Onze ervaringen in het metaal- en hernieuwbare energieconvenant laten zien dat deze samenwerkingen cruciaal zijn om de werkomstandigheden in de mijnen te verbeteren. Zo kan Nederland als betrouwbare partner, eerlijke en inclusieve energietransities steunen, en tegelijkertijd haar doel bereiken om toegang te krijgen tot de materialen die nodig zijn voor de energietransitie.

